

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Filip Cebotari

RG-50.572*0089

Numele și prenumele interviuatului: Filip Cebotari

Data nașterii: 1930

Locul nașterii: Cepeleuți, Republica Moldova

Rola interviului: RG-50.572.0089.01.01

Data interviului: 28 februarie 2008

Filip Cebotari, s-a născut în anul **1930**, în satul **Cepeleuți** și a fost interviuat ca martor cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în localitatea sa. El relatează despre câteva zeci de **evrei** din Cepeleuți, dar și din satele vecine care au fost împușcați, în anul 1941, chiar la începutul războiului, și aruncați la groapa de gunoi a satului. De asemenea, povestește despre doi evrei din sat care au fugit și nu au fost împușcați. O altă relatare se referă la convoaiele de evrei care erau duși către Prut, convoaie care au trecut și prin satul lui. El își amintește de aproximativ 500 de evrei care erau escortați de soldați ai armatei române.

00:00:00 - 20:28:00

Q: Bună ziua.

A: Mulțumesc.

Q: Spuneți, vă rog, numele de familie și prenumele dumneavoastră.

A: **Cebotari Filip Pavlovici.**

Q: Din ce an sunteți născut ?

A: Născut în **1930**.

Q: În care localitate v-ați născut ?

A: Aici.

Q: Aici în **Cepeleuți** ?

A: În Cepeleuți.

Q: În Cepeleuți. Când s-a început războiul, în **1941**, unde vă aflați ?

A: Acasă, eram băiat, când au venit românii, în anul [19]41, eram de **11 ani**, eram.

Q: Câteva săptămâni în urmă noi ne-am întâlnit și ne-ați povestit câteva amintiri din perioada aceea. Noi acum am vrea să discutăm tot referitor la amintirile astea.

A: Tot despre aceea, da ?

Q: Vrem să vă întrebăm, în primul rând, înainte de război, în Cepeleuți trăiau evrei ?

A: Au fost, înainte de război, până în [19]40 jidani erau la noi centrul tot ocupat de jidani era, mulți jidani la noi în sat au fost, mulți. Nu știu familia ca să spun nu pot să spun, de chemat

tot nu, că eram copil, ce, pot să țin minte?, nu, dar când s-au bătut, au venit românii în [19]41, de acum țin minte, că eram de 11 ani eram, de acum țin minte. Doar ți-am povestit, când veneam cu vita de la deal, ședea și l-a ochit pe un jidan la ochi, că acolo era pod și corlate pe pod, știi, dintr-o parte și din alta și cu arma ședea pe corlat și când m-a văzut pe mine cu vaca, când a răcnit: ia-ți vaca, mergi repede, că acum ți-o iei, și nici nu știu cum am călcat pe pământ de frică și am venit acasă, în noaptea aceea nu am mai dormit – ca când ai fost mata aici, apoi așa eu nu am mai dormit, cu frică.

Q: Dar asta când s-a întâmplat, cazul acesta despre care mata povestești ?

A: Asta cam pe la orele cinci, așa.

Q: Dar era ?

A: Nu erau ceasuri cum sunt acum ceasuri, nu erau, dar așa eu socot cam pe vremea aceea, cum am venit eu, cam pe la cinci, ceva la șase, vara.

Q: Dar ții minte ce lună era ?

A: Nu țin minte ce lună.

Q: Dar era, în ce an de război era ?

A: Războiul s-a început în [19]44 la noi aici, s-a început în [19]44.

Q: Nu era în [19]41 ?

A: În [19]41 și în [19]42 au fost românii în Cepeleuți și în [19]43 tot încă, dar acum în [19]44 au venit rușii iar.

Q: Dar acela care împușca cine era ?

A: Cum ?

Q: Din ce armată ?

A: Acela era din acesta militar.

Q: Din ce armată era ?

A: Română.

Q: Așa, clar. Deci mata ai trecut pe pod ?

A: Da, podul am trecut și.

Q: Și ?

A: Și în partea asta cum mergeam eu venea tras, iar pe partea stângă ședea acolo, era gunoi de mult, aducea lumea gunoi acolo, punea grămadă, și acolo în gunoi îi punea și îi împușca și acolo i-a și îngropat pe dânșii în gunoi.

Q: Și acolo ai mai văzut erau cadavre, erau corpuri de oameni omorâți ?

A: Se vede că erau. Și pe urmă i-au îngropat acolo, că românii asta au făcut, au îngropat și apoi dacă au venit rușii au dezgropat și au luat ce era acolo, ciolane, ce o fi fost, le-au strâns și le-au dus, dar unde le-au dus și cum nu știu.

Q: Dar câți morți erau acolo ?

A: Nu pot să spun, că nu am numărat.

Q: Dar aproximativ, iaca, mata câți ai văzut ?

A: Vreo 20 erau aproape. Vreo 20 erau aproape, dar chiar să îi număr nu pot să spun.

Q: Dar ai cunoscut pe cineva dintre ei ?

A: Pe aista când a strigat la mine el, ia-ți vaca, și când m-a înjurat, apoi pe acesta l-au cunoscut jidanii, dar că familia **Iosel** îi zicea, dar că familia era Iosel, că îl chema Iosel, eu nu știu, dar el era jidan sărac, că țin minte că ne duceam cu el la șișcorniță, dacă știi ce înseamnă școrniță, ai auzit ? Tăiam șișcă pentru cai, cu tata mergeam și înhămam caii la șcornița aceea și învârteam împrejur, cum este și școrniță dacă ai văzut, acum tăiam șișca la jidanul acela, și apoi el venea și îi plăteam pentru asta, că nu degeaba, pe asta îl țin eu minte.

Q: Dar el în vârstă sau tânăr era ?

A: Nu, el era în vârstă pe atunci, avea pe timpul românilor cam vreo 35 de ani, 40 avea pe atunci. Da, era om în vârstă.

Q: Și mata ai văzut cum el a căzut ?

A: Nu m-am uitat, am auzit numai cum au tras, două focuri au tras, unul după altul, dar mai mult să văd eu nu, vaca a apucat-o spre casă și eu pe urma vacii am mers, eu nu ....

Q: Dar mata de la ce distanță ai văzut toate astea, cât de aproape, iaca, el cât de departe era ?

A: Unde acei morți erau ?

Q: Da, și acei morți și acesta.

A: Dar eu cum să spun, mergeam eu cam ca-n perete și ei cam ca-s sobă, ședea unul peste altul morți.

Q: Iaca cam la un metru stăteau ei toți morți așa ?

A: Cam la un metru acolo, aproape nu tare de dâșii erau.

Q: Dar erau numai bărbați sau numai femei, ce erau ?

A: Și femei erau, și copii cu femei, ce nu erau acolo ? Jidanii toți. Unul singur, nu unul, doi jidani au scăpat, unul Ițic, trăiește în Cernăuți, trăiește, și el vine aici, că el mai este jidanul, că eu la dânsul am dormit, că am avut treabă la Cernăuți la magazin ori pe la bazar și m-am întâlnit cu dânsul și m-a luat el la dânsul, hai Filică la mine, că el lucra tot prin sat, cum înainte vreme este acum combină, dar înainte era mașină, da grâul, și el avea tractor, mașina lui și el umbla pe la oameni și oamenii îi plăteau lui, dar nu degeaba, și am știut că la mine a

fost el tot și am plătit, și eu îl știam pe dânsul și el mă știa, îți spun că am fost de două ori la dânsul și am dormit, de două ori. Omul cuminte, dar a scăpat omul. Și încă unul, acela nu știu cum îl cheamă, știu că l-a dosit o femeie pe dânsul, că nici femeia aceea nu știu l-a ținut în zămnic nu știu cât timp și după aceea s-a liniștit, el a ieșit și a fugit.

Q: Mata despre cazul acesta de unde știi ?

A: Care ?

Q: Ițic care a scăpat.

A: De Ițic ?

Q: Despre dânsul cum știi, de unde ?

A: Păi dacă îl știu eu pe dânsul și el a scăpat, nu l-a împușcat pe dânsul, că eu m-am întâlnit cu dânsul și l-am întrebat: cum de ai scăpat ?

Q: Aha, și el v-a povestit.

A: De acum mi-a povestit, că iaca a fugit și numai eu știu cum am fugit prin grădini de-a dreptul și m-am ascuns și am șezut până noaptea și noaptea am sărit și am fugit.

Q: Dar dintre aceia morți erau din sat sau erau din alte părți ?

A: Cum ?

Q: Ăștia care stăteau morți acolo ?

A: Ăștia din sat toți.

Q: Ai putut să cunoști pe cineva că era cineva din sat ?

A: Ei, erau din sat care așa eu poate mă știam, cunoșteam, dar ce, eram băiat, puteam să, ședeau femeia și copilul răcnea.

Q: Răcnea ?

A: Răcnea, că știi a rănit-o numai și ședeau culcată acolo și răcnea, cerea apă încă, cerea.

Q: A, ea încă nu era moartă.

A: Nu era moartă, cerea dați-mi oleacă de apă.

Q: Dar femeia ai cunoscut-o ?

A: Tot nu știu.

Q: Dar cel puțin ai cunoscut dacă e din sat ? Nu după nume, dar o știai la față pe dânsa ?

A: Așa, poate eu nu m-am uitat, cu urechea am auzit: dați-ne apă, dați-ne apă, dar să mă fi uitat, nu am stat să mă uit, căăștia au răcnit la mine: pleacă de aici !

Q: După ce mata ai plecat de acolo de pe pod ai mai auzit împușcături ?

A: S-au mai împușcat tot, nu mult, dar vreo 15-20 de minute încă s-a auzit, încă mai mai.

Q: Dar acolo mai erau încă alți oameni pe care să îi împuște ?

A: Îi aduceau armata, tot. Ce venea din sat îi aduceau aici de vale.

Q: Mata ai văzut cum îi aduceau pe dâșii ?

A: S-a întunecat, de acum am venit acasă, nu m-am uitat că cum îi aduceau. Am văzut tot pe urmă, de acum la vreo, cum să spun eu, la vreo două săptămâni, cred, că nu țin minte, știu că vremea oborcii era, duceau cahaluri de jidani încoace, dar unde îi duceau nu știu, știu că cereau unii apă, dar armata îi ducea din urmă – dați-mi oleacă de apă, și pe urmă i-am dat apă, na, bea zic, dar de mâncare zic, ce?, nu vreau mâncare, eu oleacă de apă. Dar unde îi ducea ? Că dincoace, dinspre **Secureni**, dacă știi unde sunt Securenii, apoi dincoace mergea, îi ducea, cahaluri de jidani.

Q: Au trecut prin sat, prin Cepeleuți ?

A: Au trecut prin sat, prin **Hancăuți**, unde s-au dus, încoace au mers, înspre **Prut**.

Q: Dar era mare coloana ?

A: Mare.

Q: Cam câți oameni să fi fost acolo ?

A: Nu, acolo au fost spre 500 de oameni acolo, dacă nu mai mult.

Q: Dar cine era în coloană ?

A: Asta, armata română.

Q: Nu, oamenii pe care îi duceau, pe cine duceau ?

A: Cum adică ?

Q: În coloana asta.

A: Armata română, soldații, unul doi, mergea vreo trei de partea aceea, vreo trei din partea aiasta, din urmă, armata română.

Q: Armata română îi ducea ?

A: Îi ducea, da.

Q: Dar pe cine îi ducea ?

A: Pe jidani.

Q: Dar mata de unde știi că aceia erau jidani ?

A: Dar de acum îi cunoșteam pe vorbă, pe vorba lor. Și nu numai eu, dar toți oamenii aceia: îi știți pe jidani, săracii, i-au luat, de unde i-au strâns, și îi duce, dar unde îi duce Dumnezeu știe.

Q: Dar mata știai limba lor, puteai să, nu să vorbești, dar să înțelegi că vorbesc evreiește ?

A: Ei nu grăiau evreiește cu noi, că erau aici, ei grăiau ei de ei, dar noi dacă ne duceam și ceream ceva, că ei aveau magazinul a lor aveau, mergeam, cumpăram, ne da, grăiam moldovenește tot ca și acum, cum grăiesc cu mata așa grăiam cu dâșii. Dar ei între ei grăiau jidovește.

Q: Dar erau acolo bărbați sau femei numai sau cine erau duși acolo, în coloană ?

A: Și femeii erau, și bărbați, și copii.

Q: Și mergeau în coloană toți, cum mergeau, pe jos sau cu transportul ?

A: Pe jos, nu erau mașini, pe jos unul după altul, unul după altul, și trei, patru în rând mergeau, trei, patru.

Q: Dar cum arătau ei ?

A: Cum arătau ? Ca un om.

Q: Dar în ce stare erau ?

A: Nu, erau și tineri, erau, și mai bătrâni erau, erau toate felurile erau cum s-ar spune.

Q: Dar cum se purtau românii cu dâșii ?

A: Românii ? Românii cu dâșii deodată, până în [19]40 când a fost, s-au purtat frumos, așa cum trebuie, cum noi ne-am purta cu dâșii, mergeam cumpăram, că ei țineau laucă, așa și ei, nu aveau defect. Dar dintr-o parte tot nu tare bine ei se purtau, că în anul [19]38, dară eu eram copil, apoi a șezut armata română pe la case, cavaleria, dacă știi asta ce înseamnă, cu caii. La noi a existat vreo patru ari, era partea de la deal grajd și acolo țineau caii și îi scoteau la câmpul de instrucție pe dâșii și era și un jidan, eu țin minte, jidanul a tras calul la poartă, s-a suit pe poartă și de pe poartă s-a suit pe cal. L-a văzut un sergent sau ce era el, că nu țin minte eu, când a strigat la el: dă-te jos de pe cal acum, și s-a dat jidanul jos, să te văd acum călare. El a trebuit să pună piciorul pe scară și al doilea picior să arunce, să se suie. Când i-a fript vreo câteva la cur jidanului: să ai în vedere când te duci undeva, piciorul pe scară și arunci al doilea picior, călare să urci pe cal.

Q: Dar cum se purtau paznicii aceia, românii care conduceau coloana de evrei ?

A: Ei, na, n-am fost eu din urma lor, ce eu m-am dus să văd ?

Q: Așa cât ați văzut, cât au trecut pe drum.

A: Ei, cât au trecut, au trecut, mergeau ei călări românii, dar ei pe jos, dar ei călări erau.

Q: Dar nu încerca nimeni să fugă din coloană ?

A: Nu știu, poate au mai fugit sau nu, nu știu să spun, nu pot să spun eu lucrul acesta.

Q: Dar cum se purtau românii cu ceilalți oameni din sat, în genere ?

A: Norodul, de acesta civil, se purta frumos, că au făcut în asta, în anul [19]41, aici instrucție cu paramilitarii, adică cum s-ar spune, făceau. Ei, cam îi bătea, își băteau joc, că îi spunea la unul Vântu, la unul Animal și îi bătea. La dealul acesta îi mâna, înapoi, culcat, știi, își bătea joc de dâșii. O biată babă, bătrână, de vreo 80 de ani aproape, mergea pe drum și i-a văzut și i-a salutat pe dâșii baba. Și ea, dacă a chicat acum, că au făcut toată vara instrucție aici cu paramilitari, că fratele meu de acum, din [19]16 era, a făcut, cestălalt frate de-al meu, au murit amândoi, din [19]20, a făcut, apoi i-au dus la Briceni, acolo la întrecerea, că mai erau la

Briceni, până la Briceni sunt 18 kilometri sau 20, culcat, sculat, culcat, sculat, când i-au dus acolo au căzut, nu au mai dovedit să ia ei premiu. Înapoi bătaie, și culcat, și până acasă i-au adus. Asta cu românii.

Q: Dar ce s-a întâmplat cu casele, cu averea la evrei care au trăit în Cepeleuți ?

A: Astea s-au trecut sub stat toate, toate sub stat au trecut și ți-am povestit, mă tem, când stătea storj la farmacie, unde era farmacia, și s-a dus unul, un țăran, ce a vrut să ia el de acolo și la simțit și a strigat la dânsul: care acela ești, ieși de acolo! El nu a răspuns. Când a ieșit, a tras foc, l-a ucis, el a căzut la pământ.

Q: Dar cum era familia, numele lui ?

A: Familia lui? Aoleu, stai că am uitat... Chișcuță Ion.

Q: Dar mata de unde știi despre cazul acesta ?

A: Ce ?

Q: Mata de unde știi despre cazul acesta ?

A: Apoi s-a vorbit, s-a vorbit că el a intrat lumea, vorbea, grăia lumea. Dânsul dar s-a dus noaptea, și vorbea, dar de asta știu. Chișcuță Ion.

Q: Dar mata nu știi dacă dintre aceștia, localnici, din sat, oamenii au omorât și ei evrei ?

A: Dar poate eu am șezut noaptea sau am umblat ? Nu am văzut.

Q: Dar nici n-ați auzit nimic despre asta ?

A: Nu. S-a ridicat în anul [19]49 lumea, dar pentru ce și cum, dar s-a ridicat mulți, care au fost contra sovieticilor, că i-au ridicat pe mulți.

Q: Au mai fost și alte cazuri când mata ai văzut că au omorât pe cineva în timpul războiului sau numai cazul acela de lângă pod ?

A: Numai lângă pod, eu nu am văzut.

Q: Și nu ai auzit când au fost arestați sau bătuți alții, oameni civili, populație pașnică ?

A: Nu, nu am văzut așa ceva, nu a fost.

Q: Dar la voi din sat pe comuniști nu i-au persecutat, nu s-a întâmplat nimic când au venit românii, cu comuniștii ?

A: Ce să spun că le-au făcut, că românii când au venit strigau la norod: comuniștilor, că așa le era lor: comuniștilor. Dar să bată sau să împuște omul, nu, nu a fost aiasta. Dar strigau comuniștilor la noi. Noi ce să zicem, să îi întorci cuvântul ceva ? El e înarmat, dar noi ce ?

Q: Dar țigani ați avut în sat ?

A: Țigani nu, țigani nu au fost la noi. Țigani veneau cu șatra, cu căruțele dacă știi, acoperite, trăgeau acolo unde s-au împușcat jidani, pe costișă, trăgeau caii acolo și dădeau drumul la cai

și pășteau și ei ședeau, umblau prin sat cu cerutul, cu vrăjitul, cu asta se dedau. Dar ei nu au pierit în sat.

Q: Mata ai văzut numai o singură dată coloană mergând prin sat sau de mai multe ori ?

A: Numai atunci, mai mult nici până atunci, nici până atunci. Da.

Q: Dar știi în ce parte i-au dus ?

A: Nu știu, la ce să spun, nu știu, că eu nu m-am dus cu dânșii să văd unde îi duce.

Q: Dar ei aveau ceva lucruri în mâini, cu dânșii ?

A: Care avea, câte o torbă ceva, de mâncare avea, eu știu ce aveau, avea câte unul, dar și cu cerutul, dă-mi oleacă de apă să beau, și i-a dat apă.

Q: Dar nu ți-a spus de unde e ?

A: Nu, și nici nu am întrebat eu, nici de unde, cum, ce să întreb ?